

Историята на Ротари

Често питали Пол Харис дали в онзи студен зимен ден, когато основава Ротари, е мислел, че то ще прерасне в световно движение. Най-добрият отговор на този въпрос са може би думите му, казани по случай годишнината на Ротари малко преди смъртта му, на 27 януари 1947 година: „Не, през 1905 г. не виждах такова бъдеще. Когато човек засажда нищо не обещаваща фиданка в ранна пролет, може ли да е сигурен, че от нея ще израсне здраво дърво? Може ли да е сигурен в това и да не се съобразява с капризите на времето и с благоразположението на съдбата? Едва след като види първата пъпка, едва тогава може да мисли за бъдещата сянка.“

Ротарианското движение се заражда на 23 февруари 1905 година, когато Пол Харис, тогава млад юрист, който се чувства самотен в разрастващия се Чикаго, Илинойс, САЩ, се среща с трима приятели, за да обсъдят една негова идея. Приятелите са Силвестър Шиел, търговец на въглища, Густавус Е. Лоер, минен инженер, и Хирам Шори от шивашкия бизнес. Идеята на Пол е бизнесмените да се събират периодично в името на приятелството и да разширяват кръга си от познанства в света на бизнеса и професионализма.

В спора се ражда идеята за създаване на мъжки клуб, в който да членува по един представител на всеки бизнес и професия. Решено е всяка следваща сбирка да предоставя възможност на членовете да се запознават с призванията на колегите си и да представят своя бизнес, а седмичните сбирки да се редуват в различни бизнес офиси. Това редуване е с цел всеки един от членовете да опознава професията на другия. И оттук названието **Ротари** (*rotary* – въртене).

Новината за новата организация се разнася бързо. Скоро броят на членовете нараства толкова много, че срещите по работните места се оказват неудачни и те започват да се срещат всяка седмица в ресторанти и хотели.

В представите на Пол Харис чикагският клуб никога не е самоцелна организация, която насърчава единствено бизнеса между своите членове. Още от самото начало той вижда своята идея, превъплътена в по-широки социални изяви, засягащи цялото общество. Първата такава инициатива е реализирана през 1907 година: в Чикаго е открита обществена тоалетна в близост до Сити Хол.

През 1910 г. в Чикаго Ротари свиква първия си конгрес и шестнадесетте клуба се обединяват в Национална асоциация на Ротари клубовете.

Идеалът на Ротари започва да се оформя през този начален период. Тогава се налага тенденцията да се привличат нови членове. Ротарианците са убедени, че на бизнеса трябва да се гледа като на средство за служба на обществото. През 1989 година Законодателният съвет решава девизът на Ротари Интернешънъл да бъде **Service Above Self – За безкористна служба**.

Първият опит на Пол Харис да учреди клуб извън границите на САЩ е в Манитоба, Канада, където през 1911 година след няколко неуспешни опита клубът е чартира. Този клуб става международен. През 1911 година се ражда списанието

The National Rotarian, който е предвестник на The Rotarian Magazine – официално издание на Ротари.

Същата година ротарианец, напуснал САЩ, основава Ротари клуб в Дъблин, Ирландия.

Веднъж преминало Атлантика, движението бързо се разраства, в резултат на което на конгреса в Дулут, Минесота, през 1912 година организацията вече се нарича Международна асоциация на Ротари клубовете. През 1922 г. името е съкратено на Ротари Интернешънъл.

През 1923 година зъбното колело с 24 зъбеца и шест спици се възприема за символ, като се добавя и ключ на оста, за да покаже, че колелото е в движение. Първият Ротари клуб в неанглоговореща страна е чартиран през 1916 г. в Хавана, Куба. И така Ротари преодолява не само национални граници, но и езикови бариери. След 1920 г. се превръща в световна организация – достига Южна и Централна Америка, Африка, Австралия и Азия. Тази широка подкрепа доказва универсалността на организацията, че принципите са жизнени и подпомагат превъзможването на различията в расите, цвета, вероизповеданието, езика и географското разположение.

Двадесетте години са години на предизвикателство, на развитие, на вълнения. През 1926 г. след дискусия членовете на Ротари клуб Лондон предлагат усилията да се насочат в четири насоки – за вътрешна служба, за професионална служба, за благотворителна служба и за международна служба.

Новата идея е широко обсъдена и представена на конгреса в Остенд, Белгия, през 1927 година и след приемането на четирите насоки, наречени по-късно **направления за служба**, те стават част от програмата на Ротари и са валидни и днес.

Ротари движението подпомага основаването на други световноизвестни организации като Международното общество на децата инвалиди, 1922 година, наричано днес **Международна организация за рехабилитация**; на ЮНЕСКО, идеята за която се ражда на една конференция на Ротари в Лондон през 1942 г.

След Втората световна война като главна цел на Фондация Ротари се обсъжда изграждането на един по-добър свят чрез образователни и благотворителни проекти, предвиждащи международен обмен и разбирателство. Освен с тази своя дейност Фондацията е известна и с това, че е една от най-големите световни организации, отпускащи стипендии за международно обучение.

Фондацията Ротари официално съществува от 1928 г.

Непосредствено след смъртта на Пол Харис през 1947 г. е съставен първият план за награди на Фондацията за образование на името на основателя на Ротари, който силно вярвал в четвъртото направление за служба. Оттогава Фондацията Ротари е напълно зависима от доброволните дарения на ротарианци и неротарианци от целия свят. Сериозен източник на финанси са вноските от по 1000 и повече щатски долара във Фондацията, срещу които дарителите получават знак "Пол Харис".

През 1985 година Фондацията става инициатор на програма с невиджан досега обхват – "ПолиоПлюс". Тази програма има за цел до 2005 година да имунизира всички деца по света срещу паралич и да насърчи ваксините срещу други детски заболявания. За покриване стойността на ваксината Ротари предприема една грандиозна кампания по набирането на 120 милиона щатски долара. Усилията в тази насока доведоха до събирането на 230 милиона в подаръци и в брой. Този успех е ознаменуван на Международния конгрес във Филаделфия, Пенсилвания.

Една от най-ефикасните световни кампании, реализирани по инициатива на Ротари, е борбата в полиомиелита. Тя трае повече от 20 години и за нея са събрани над 500 млн. долара. В резултат на ваксинациите днес тази болест се споменава само в четири страни, а в началото на кампанията преди 20 години – е разпространена в 125.

Други значими програми на фондацията са: **Мачинг грант** – стипендии в подкрепа на сериозни проекти на Ротари клубовете и дистриктите; **Здраве-Глад-Хуманност (3-Н)** програма, изготвена, за да отбележи 75-годишнината на Ротари и за "по-добро здраве, по-малко глад и да насърчи развитието на човека и обществото като средство, спомагащо за напредъка на международното разбирателство, добра воля и мир"; програмата **Ротари доброволци** субсидира ротарианци, ротарактори или бивши възпитаници на Ротари, които желаят да служат в чужда страна, която се нуждае от техните умения; програмите на Ротари за мир изследват решения, свързани с мира, и начините за разрешаване на конфликти чрез серии от международни срещи.

В редица страни по време на Втората световна война някои Ротари клубове се закриват, но по-късно част от тях се включват в Ротари Интернешънъл. В семейството на Ротари се връщат Италия (1946), Германия и Япония (1948), Испания (1977). Клубовете в някои страни под комунистическо управление не функционират до 1989 година, когато след съгласувани усилия и политически промени Ротари се появява отново в Източна Европа. През същата тази година клубове се появиха в Будапеща, Унгария, и Варшава, Полша. През 1990 година за първи път Ротари навлезе в бившия Съветски съюз, с учредяването на Ротари клуб Москва. Настъплението продължи със сформирването на клубове в Чехословакия, Югославия, бившата Източна Германия и България.